

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Bynaei de Calceis Hebraeorum Libri Duo

Bynaeus, Anthony

Dordraci, 1682

[Text]

urn:nbn:de:hbz:466:1-12835

ANTONII BYNÆI
SOMNIUM
DE LAUDIBUS CRITICES.

Auditores omnium ordinum at-
que ætatum Nobilissimi & Præ-
stantissimi.

Non mirum homines eru-
ditos, & sapientiæ studiis
excultos, inter quos su-
ma deberet esse animo-
rum conjunctio, jurgia,
discordias, similtates
exercere, & se invicem hostili pœne ani-
mo laceffere, cum libido contendendi,
quæ vivos inquietat, mortuos non deserat,
aut odia post fata cessent. Hoc qui sciam, si
quis quærat, ea dicam quæ in buccam ve-
niunt. Non mihi viæ Appiæ Curator, qui
Claudium se vidisse dixit cum in cœlum
faceret iter, à quo omnia, quæ post illius
mortem acta sunt, audivit Seneca, nar-
rayit. Multo minus Menippus Cynicus,

A 7

senex

2. ANTONII BYNÆI

senex falsissimus, qui sæpe Luciano secreta Deorum aperuit, ac in insulam, in qua eruditorum manes seorsum ætatem agunt, Petrum Cunæum duxit, & cuncta quæ in ea peraguntur, viro exquisitæ eruditionis ac festivissimi ingenii ostendit. Non me Morpheus Deus, per fenestras binas, sicut Petrum Nannium, ad inferos demisit. Neque ex Jano Douza hausi, qui multa magno Lipsio ostendit, aut ex Lazaro Bonamico, qui alato equo instar Pegasi in Heliconem vexit Octavium Ferrarium. Quis ergo, dices, sive Deus, sive Genius, hoc indicavit? Desine tot quæstiunculis molestus esse, nam post somnum sum paulo morosior. Dicam tamen, si silebis: Mercurius, nepos Atlantis, Jovis qui perhibetur nuntius, per quem Cœlorum arcana cum mortalibus communicantur, videndum mihi præbuit in somnio. Video arrectis auribus & ore patulo vos expectare, ut meum somnium edisseram. Ego vero an id tutum sit nescio, cum olim Juvenis Hebræus male multatus sit ab ipsis fratribus, & per convitium,
qui

qui somnia enarrant, Josephi soleant appellari. Sed cum summus & divinus, omnis eruditionis princeps Aristoteles, de quo vere dici potest, licet cum multorum id invidia conjunctum sit, ex ingenii Philosophorum, quotquot hac ætate nostra vivunt, in unum si conflata essent, confici non posse unum Aristotelem, tanto quemque meliorem esse, quanto meliora somnia videret, judicavit, securus quid de me dictari sitis, explicabo somnium. Vos, qui audiendi desiderio tenemini,

Facite vacivas ades aurium,

Mea ut migrare dicta possint quo volo.

Omnia noctis erant placida composita quiete,
cum in lectum me conferrem, & stragulis ad aures usque coopertus, paulo post in somnum lapsus sum. Atque uti animo multarum rerum species in somnis solent occurrere, cubiculum intrare mihi visus est homo juvenis, cum Petafo, Caduceo & Talaribus. Ex habitu, qualem in Poëtis descriptum legeram, facile conjectabam

Mer-

ANTONII BYNÆI

Mercurium esse. Is ad meum lectulum accessit, & virga sua tangens leniter: O adolescens, inquit, quoniam arcano quodam naturæ ductu, & monitis atque exemplis præstantium virorum incitatus, in ipsa sapientiæ atque eloquentiæ arcana penetrare, & utriusque abdita scrutari studes, nihilque quod vulgare & tritū sit te delectat, favebo fervidæ virtuti tuæ, & quod cæteris mortalibus negatum est, te in cœlum ipsum ducam, quod eruditi incolunt. Visurus es & auditorus, quæ nec oculis nec auribus à quoquam usurpata sunt. Sequere ergo, liti adfuturus, quam Philosophi Criticis moverunt, quæ hodie decidetur. Ego licet tali visu & alloquio ita consternatus essem, ut cum animo vocem plane amissem, tamen mox collecto spiritu: Quæ, malum, inquiebam, in sede beatorum contentiones & discordiæ fervent? Isti hominum generi nunquam cum Criticis, dum in terris degunt, convenire novi, sed in cœlo, in quod iam constituti sunt mortali corpore soluti, semper credidi pacem summam & arctissimam animorum

con-

conjunctionem esse. Sequere ergo me,
 Mercurius ajebat, & quæ supra fidem tuam
 esse dicis, oculatus testis cernes. Rei no-
 vitate & cupidine visendi incitatus, injectis
 tumultuarie vestibus, Mercurii vestigia se-
 quor. Is quidem primo in profundam
 vallem, deinde ad montem duxit altissi-
 mum, qui caput supra nubila condebat.
 Hic mons, inquit, nos supra Lunam du-
 cet, ubi non, ut quidam falso putant,
 Paradisus est, sed cœlum quoddam pro-
 prium eorum, qui doctrinæ studia secuti
 sunt. Mons totus erat saxeus, & undi-
 que præruptus, ac velut opere & consulto
 præceps. Sed in ima parte angusta semita,
 & paucorum notata vestigiis se aperiebat,
 quæ cum uni tantum esset pervia, & vepri-
 bus ac sentibus obsita, ascensum difficilli-
 mum præbebat. Dum ascendimus, Mercu-
 rium rogavi, unde acres istæ pugnæ ac con-
 tentiones, ad quarum spectaculum me voca-
 verat, ortæ essent. Longæ, tum Mercu-
 rius inquit, sunt ambages, nec res paucis
 expediri potest, summa tamen sequar fasti-
 gia rerum. Apollo ingens speculum ha-
 bebat,

6 ANTONII BYNÆI

bebat, in quo quidquid ullo ævo aut usquam
 extitisset, uno obtutu cernebatur. Quod
 in penetralibus Theologorum, seu vete-
 rum, seu recentium erat abditum, patebat. In
 eo dolium Diogenis, Epicuri atomi & hor-
 tulus, fabæ Pythagoricæ proventu læto ube-
 res, Platonice ideæ cum recentiorum globu-
 lis æthereis, & quidquid docuit Peripatus
 aut Stoa, videbatur. Omne quod Justinia-
 nus sanxit, aut Medicorum cura provida
 invenit, vel diligentia Historicorum literis
 mandavit ac memoriæ, seu fabulosa Poë-
 tarum natio excogitavit, cernebatur. Hoc,
 veluti imperii arcanum, magis quam Palla-
 dium servandum, Criticis Apollo dedit.
 Id omnes quam ægerrime tulerunt. Cla-
 mabant Theologi sua sacra jam vel *ειρηνη*
 esse nota ac patentia, quod olim nefas ha-
 bebatur in Cereris mysteriis. Jurisconsulti
 & cum illis Medici, in suam messem fal-
 cem immissuros Criticos indignabantur.
 Philosophi suam divinarum humanarumque
 rerum scientiam Grammaticis (uti Criticos
 vocabant per contemptum) committi suc-
 censebant. Tot contentionum causa spe-
 culum

S O M N I U M. 7

culum hoc fuit, ut olim vix plures aut maiores pomum Eridis excitarit. Subito vero plerorumque animi ad pacem inclinarunt. Primi desistebant juris legumque periti, cum inter Criticos, Cujacium, Budæum, Hottomannum, Brissonium, Fabros, Tiraquellum, Gotofredum, Rittershusium, Rævardum, Donellum, Gifanium, Cunæum, utrumque Gentilem, & plura alia præclara nomina viderent, qui cum principe omnium Alciato, barbariem, quæ jus divinum atque humanum invaserat & occuparat, ope Critices & meliorum literarum felicissime profligarunt, atque ita Jurisprudentiam ad cultum pristinum & majestatem revocarunt: fateri item cogentur sine rituum & antiquitatum, ac penitioris literaturæ, quam Critici profitentur, notitia, ne millesimam quidem legum suarum partem posse intelligi. Eadem ratio Medicos permovebat, cum cernerent Galenum, omnium parentem, Criticum se præstitisse, multa in Hippocrate recensuisse, corrupta emendasse, transposita & loco mota in integrum restituisse, spurios legi-

8 ANTONII BYNÆI

legitimosque libros distinxisse, & adversus editores ejus & interpretes priores disputasse: Hadrianum quoque Junium, Mercurialem, Fuchsium, Cagnatum, Guilandinum, Ophthmannum, Giselinum, Vellingium, Bartholinum, Reinesium, magnos omnes & præclaros viros, artem Criticam exercuisse. Quiescebant etiam Theologi, licet in sacris periculofam nimis Crisin gravarentur, monitis inducti Philippi Melancthonis, qui ingenio, quo semper fuerat, pacifico, infestas inter partes se medium gerebat. Is ostendit patres antiquissimos, summæ ac immense, ad stuporem omnium & admirationem, eruditionis viros, Crisin Theologicam exercuisse Originem imprimis Scripturæ varios interpretes inter sese contendisse, & primo sua Tetrapla è LXX. interpretibus, Aquila, Symmacho & Theodotione confecisse, deinde ubi editio in dolio Hierichunte, Palæstinæ oppido, sub Caracalla, item altera & ipsa in dolio apud Nicopolin, sub Alexandro Mammææ, inventa esset, sua Hexapla, postea cum sacra Hebræorum

rum

rum monumenta, Hebræis literis & Græcis scripta adjecisset, ordinasse sua Octopla, ac tandem unam versionem, LXX. potissimum interpretes secutum, summa diligentia dedisse, ac in illa, quæ addita videbat, obeliscis jugulasse, quæ detracta esse animadvertibat, ex Theodotionis versione accepta in contextum asteriscis sive stellulis notasse, diversas denique scripturas appositis lemniscis indicasse. Quin maximum sanctissimumque virum Hieronymum, in cujus scriptis tum præclara eruditio, tum summa ac stupenda pietas elucet, in Commentariis præsertim, Crisin hanc exercuisse, & de lectionum ac interpretationum varietate sæpe disputasse. Hos vero cum alios, tum majorem omni laude, doctissimum summumque virum Patriarcham Photium secutum. Tandem cum hæc studia abjecta essent & contempta, densas illas tenebras orbem Christianum occupasse, & gravissimos ac foedissimos errores in Ecclesiam irrepsisse, qui à se, & aliis præclaris viris, omni eruditionis copia instructis, discussi essent

&

10 ANTONII BYNÆI

& profligati. Addebat tanto quemque Theologum fuisse doctiorem, quanto diligentius his studiis incubuisset, ut exempla Calvini, Bezae, Junii, Gomari, Riveti, Sculteti, Spanhemii, & multorum aliorum, qui suo tempore & postea vixissent, declararent. In obscuris autem Sacrorum Voluminum vocibus ac phrasibus, & gentium ac Judæorum antiquitatibus & ritibus nullos certius ac tutius consuli dicebat. Id docere scripta Munsteri, Fagii, Camerarii, Drusii, Merceri, Masii, Amamae, Ariae Montani, Bertrami, Botii, Buxtorfforum, utriusque Capelli, De Dieu, Cartwrighti, Gaulmini, l'Empereurii, Scikhardi, Waseri, Hakspanii, Glassi, Fulleri, Petiti, Hottingeri, & quos seu principes in omni genere scientiarum eruditus orbis admiratur, Josephi Scaligeri, Isaci Casauboni, Danielis Heinsii, Hugonis Grotii, Iohannis Seldeni, Claudii Salmasii, Gerhardi Iohannis Vossii, Samuelis Bocharti, quos plurima utriusque foederis loca illustrasse, quæ absque iis fuisset, à nullo

nullo Theologorum adhuc essent intellecta, constare inter omnes adjiciebat. Minime tamen paci studebant Philosophi, qui, quod diu odia cum Criticis exercuissent, undique convitiis eos proscindebant, imo linguæ volubilitate, quam in quæstiunculis & rixis exercuerant, oppressuros se confidebant. Hæc mali labes cum late serperet, Apollo intercessit, & minaci vultu. *Quæ insania vos agitant & larvæ, inquit, quod Criticis invideatis, & me qui isto munere digniorem judicavi neminem, ledatis. Agite, in Sophia templum cras venite, & quæcumque contra Criticos habetis, libere proferte. Se ipsos Critici defendent. Sophia, ponderatis rationibus, litem vestram decidet.* Instat ergo nobilissima concertatio, ad cujus spectaculum te vocavi. Vix ea fatus erat, cum jam ad verticem & cælum ipsum pervenissemus in quo eruditi sedibus sacris fruuntur. Tum me Mercurius nebula operuit, ut, *Æneæ instar, omnia circumspectarem, ipse invisus.* Cœli autem hujus qualis pul-

pulchritudo sit, neque ego memorare, neque ullus, vel maximi nominis orator, adumbrare potest. Majus enim hoc quiddam est, & sola mente contemplandum, quod auditu aut narratione percipi nequit. Dum omnia summo cum stupore & admiratione lustro, jam undique ad templum eruditi ibant. Monet tum Mercurius ut & ipse properarem. Ego, licet jam defatigatus & sudore madens præ lassitudine vix ejus premerem vestigia, gressus tamen quantum potui promovi. Templum antiquum erat & augustum, è duro ac plane niveo marmore constructum, & sublimibus columnis fultum. Unicolor ejus marmoris candor, qui incomparabili splendore præstringebat oculos, conspectum templi commendabat. In medio solium constitutum erat aureum, gemmis distinctum, quæ internitentes insatiabili contemplatione spectantes tenebant. A dextra parte solii Critici consistebant, à sinistra Philosophi. Ego cum oculos in Philosophorum turbam conjicerem, mirifico quodam videndi magni Aristotelis desi-

desid
curi
deret
rius
Critic
tica
Critic
hanc
temp
judic
de P
men
item
accu
tion
Alex
rum
biort
causa
curi
Juli
ades
insta
Poë
accu

desiderio incendebar. Itaque, ad Mercurium conversus, ut illum mihi ostenderet rogavi. Eum non adesse Mercurius respondit, quia, cum summus ipse Criticus fuisset, qui Grammaticæ & Criticæ initia dedisset, ac inde nomen Critici pro merito tulisset, & artem hanc adversus omnes sui ac superiorum temporum Philosophos exercuisset, tum judicia de omnibus Poëtis, in præclaro de Poëtica libello, cujus sola jam fragmenta exstant, divulgasset, Comitorum item fabulas recensuisset, & singulas cum accurata, quibus fuerant repræsentata, ratione temporum digessisset, ipsi denique Alexandro Poëtarum principem Homerum emendasset, & Homericorum dubiorum libros sex scripsisset, Criticorum causæ nimium favebat. Hinc etiam, Mercurius addebat, nec maximus virorum Julius Cæsar Scaliger illorum causæ voluit adesse, qui animo excelso & heroico, ad instar Principis Philosophorum censorem Poëtarum egit se acerrimum & Criticum accuratissimum: Nec conspicies Marcilium

B

Fici-

Ficinum, Picum Mirandulam, Ludovicum Vivem, Rodolphum Agricolam, & Petrum Gassendum, qui omnes summum cum existerent Philosophi, artem Criticam non neglexerunt. Tota turba, quam vides, est illorum, qui heri nati & nudistertius, cum unam quæstiunculam aut duas controversias intelligere se arbitrantur, solos sese sapientes putant, & antiqua nunquam consulunt, sed damnant. Inter hos sermones invisitato fulgore templum illustrabatur, ac Diva Sophia intrabat, incessu gravi, matronali decore & habitu veneranda, ore tamen puellæ propiori. Formam pulcherrimam depingere nequeo, cum ex oculis, quavis stella clarioribus, quidam quasi fulgor eluceret, ut diutius eam intueri non possem. Vestes neque magno artificio confectæ, neque multa cura erant circumpositæ, sed tunica purissimi candoris, ipso ornatus neglectu majestatem conciliabat. Dum prætergressam diligentius contemplor, tunicam video nescio quibus atris & mille maculis variegatis pannis deturpari. Quare,
stu-

stupore percussus, Mercurium rogavi, unde hæc splendido vestitui aspersa esset scœditas? Is respondit esse sequioris seculi doctorum laceros, atque infimæ notæ versicolores pannos, inæqualiter asutos. Interea in solium aureum Diva Sophia resedit, & silentium per præconem fieri iussit. Simul è Philosophorum turba quidam surgit, fastu plenus, & cæterorum contemptum præ se ferens, qui omnibus aliis audacior & confidentior, dicendæ partes sibi arrogaverat. Hic cum

— *propexam in pectora barbam*

ter quaterque manu permulisset, & vultu ad severitatem composito frontem corrugasset, supercilia mira arrogantia tollebat, & hiatu magno nescio quæ promittere videbatur. Tandem duos *sylogismos figuræ quartæ* (quam præ aliis sibi placere velut per parenthesis addebat) expromit, & bellis aliquot conclusiunculis ex artis suæ disciplina, multa Divæ Sophiæ, quæ nihil ad rem attinebant, probare nititur. Tum nihil Criticorum gente vilius & preti-

minoris esse, hoc argumento convincebat, quod ad quam *Categoriam* referendi essent disputari posset. Non tulit declamantem Diva Sophia, sed silentium imperavit, simul medicum jussit arcessi, qui hellebori ipsi daret quantum satis esset, vel, si non sanari posset, in exilium ad Cimmerios deportaret, ubi lucem non videret, & in *scala predicamentali* ascenderet & descenderet, tam irrito labore, ac saxum suum semper volveret Sisyphus, aut pertusa dolia Danaides replerent. Mirus inde fit tumultus & animorum consternatio, quod patronus ille causam pessime egisset. Orant tamen Divam Sophiam, ne unius hominis inscitia dicendi ipsis copiam adimeret. Concedit Diva, sed ea lege, ne producant hominem, qui, in artis suæ ostentationem, ineptior quam prior esset. Ergo circumspiciunt cui partes illas tutissime mandarent. Inprimis duo erant, in quos omnes oculos conjecerant. Ego, quo nomine vocarentur, submissa voce Mercurium rogavi. Ille Dormitantium unum, alterum Fabriculanum

num dixit, & magni nominis inter suos esse. Cum diu dubii hæssissent, tandem omnium suffragiis Febriculanus designatus est. Is vero, cum aliquamdiu meditabundus constitisset, ita fari incepit.

Um me illius, *Diva Sophia*, qui in hanc arenam ante me descendit, exemplum moveat, ut potius oratorum more, quam secundum artis nostræ regulas disputaturus sim; oro atque obsecro, ne causæ nostræ præjudicet, si non tanta cum verborum pompa & eloquentiæ ostentatione, quam hi Grammatici solent, verba faciam. Rebus enim gravioribus & sublimibus formandis cogitationibus occupatus, ad has minutias nunquam descendi, sicut hæc Criticorum natio, quæ talium ineptiarum tristi labore defungitur. Nam cum verba mentis nostræ & meditationum sint interpretes, in id tantum incumbendum Philosopho existimavi semper, ut ea clara & nostro ævo usitata adhibeat, licet non in Cicerone &

scriptoribus aliis, è quibus illi homines suos flosculos velut è capsula proferunt, inveniantur. Quare Te rogo, *Diva Sapphia*, ut non tam verba, quam argumentorum, quibus contra illos sum disputaturus, pondera, considerare velis & perpendere. Atque, ut in unam rationem, quæ mihi quidem non videtur posse convelli, omnia contraham, cum præstantia & eximia hominibus nugarum & quisquiliarum investigatione tantum occupatis committenda non sint, manifestum est, nec hoc doctrinæ speculum pretiosissimum Criticis credendum esse, quorum omnis cogitatio & industria in levibus & minimi momenti rebus tota versatur. Hi vietas & rancidas tantum observatiunculas proferunt, quasi iis ignoratis Respublica literaria periret, ac in eo disputant, *Virgilius* scribendum sit an *Vergilius*, & Noctium Atticarum auctor *Agellius* vocandus an *Aulus Gellius*. Tales quæstiones hi vani homines, & sui ostentatores maximi, avidè captant & arripiunt, ex tali mustaceo laureolam quærunt, totamque ætatem in nurgis

gis istiusmodi terunt. Hos capita & diatribas conscribere videas, si non integra volumina, de antiquis illis naniis, Homerus an Hesiodus sit natu major. Et istorum fidei augustum illud omnis doctrinae & scientiarum speculum committi, quis sine summa indignatione ferat? Quot non illi somnia invehunt, & ridicula ac supervacua discunt? Quot non vanas res miseris laboribus colligunt? Operæ pretium est illa referre ac recensere quibus maxime gloriantur & superbiunt. Si MS. aliquod nacti fuerint, qualia summo studio undique conquirunt, & è Bibliothecis erunt, ac in eo vocem aliquam paulo aliter quam in editis scriptam repererint, vel literam mutatam, statim corrigunt, & *evange* quam maxime clamant, majoremque gloriam in tam bella inventionem collocant, quam si Babylona vel Trojam ipsam expugnassent; & de literula ac syllaba triumphant, quas jugularunt. Quasi multum in ea re situm esset, an sic an vero aliter auctor scripserit. Tum quidquid non implet, ut ipsi solent dicere,

aures eorum, vel non Latinum satis videtur, statim de mendo suspectum habent, ac ex conjectura illud corrigunt, vel si verum audire velint, corrumpunt, & loca sana lacerant, distrahunt ac pervertunt. Veri librorum carnifices & pestes, qui auctores urunt, secant, mutilant, ac pro suo lubitu eorum membra transponunt, & monstra quædam ex iis conficiunt. Adeo ut jam vere dici possit, quod de Homeri exemplaribus olim dictum est, auctores multo meliores & emendatiores esse, qui minime sunt emendati. Quod si illi homines hoc speculum retineant, futurum prævideo, ut sibi omnium rerum ac disciplinarum peritiam sint arrogaturi, & pro suo corrigendi omnia & emendandi pruritu, in scientiis & artibus cuncta depravaturi & innovaturi. Quare, Divarum omnium pulcherrima, Patrona nostra & Præses, coram cujus tribunali in sanctissimo templo convenimus, Te oro venerorque, ne diutius patiaris præstantissimum hoc doctrinæ speculum à Criticis teneri, sed istis hominibus abjudices,
ne

sedent. Ille gravitatem ac majestatem
vultu præferens, in medio constitit,

— expectatoque resolvit

Ora sono. —

Nveniri quamplurimos, qui
res præstantissimas, & plane
divinas, contemnunt, vel
etiam carpunt, & sinistre de-
torquent, quid mirum, *Diva*,
cum vel hic homuncio multa in dedecus
& opprobrium nostrum declamare non
erubuerit. Sed faxo jam intelliget, ac
Tu, *Diva*, testis eris, quantum differant
excelsi animi & cordati ingenii viri, ab
hominibus imperitis, qui invidere quam
imitari bonos malunt, & non tantum ex
eorum, quæ non didicerunt, contemptu,
velamenta ignorantia, sed, quod pejus
est, ut aliis noceant, in frigidissimis ac
jejunis calumniis latebras quærunt. Multa
sane convitia in nos congesit Febricula-
nus, & plurimarum noxarum reos pere-
git, inepta sua & iniqua declamatione,
cujus vestigia videbo an respondendo se-
qui

qui queam. Quam lepidè se in ipso li-
mine excusat, cur non ornate ac diserte
dicat, quia rebus gravioribus scilicet in-
tentus, artem dicendi excoluerit nunquam.
Quasi sapientiæ percipiendæ tantum incum-
bere & immorari pulchrum esset, bene
dicere autem absurdum foret, & istorum
hominum gravitate indignum. Quasi
quis non posset eleganter & copiose di-
cendi laudem, ac rerum scientiam sibi
comparare, simul eloquens esse & Phi-
losophus? Usque adeo imperitus es, Fe-
briculane, ut summam in veteribus Phi-
losophis dicendi vim ac copiam fuisse ne-
scias? Ut tibi lateat magnos illos viros,
omni studio & labore assequi contem-
disse, ut, quæ pulchre cogitabant, apte
possent & ornate explicare, cum scirent
rerum scientiam sine verbis aut nullam &
imaginariam, aut mutam & mutorum
esse? Si vel solum legisses Aristotelem,
scires non tantum orationis flumen aureum
fundere, sed insuper præcepta dicendi
unum omnium optime tradidisse. Si an-
tiqua consulisses, didicisses Socratem;

mortalium sapientissimum, etiam eloquentia omnium facile principem fuisse habitum, & Platonem, cum summa Philosophiæ scientia, tum tanta fuisse elegantia, ubertate, jucunditate & majestate dicendi, ut Jovem ipsum, si loqui unquam voluisset, Platonis sermone usurum, neque melius aut ornatus loquuturum veteres dixerint. Theophrastum etiam, maximum Philosophum, à divinitate loquendi nomen invenisse, & Xenophontem, propter dicendi suavitatem, Musam & Apem Atticam vocatum. Est enim illa præclara rerum scientia, quam tu falso profiteris, cum facultate ornate copioseque loquendi tam arctè conjuncta, ut qui has distrahere conetur ac divellere, quasi corporis & animæ discidium inducat. Te rebus gravioribus intentum verba neglexisse dicis: Quasi non tot barbara vocabula, prisco Latio inaudita, quæ Marcus Varro, Romanæ Linguae peritissimus, prorsus ignoraret, & Terminorum monstra, quæ avorum temporibus, cum purus sermo jacebat neglectus, in scientias

in-

introducenda sunt, quibus ipsa sapientia, à tot illustribus ingeniis olim culta, tantum à pristina dignitate, quantum à dicendi nitore recessit, didicisses, quæ nihil aliud quam verborum concertationes sunt, in id inventæ, ut inania verba sine rebus imbibantur. Hæc tamen si quis eructare norit, alte supercilia attollit ac se magnifice effert, cæteros despicit & sua admiratur. Quod si illi, qui talibus adhuc delectantur, viam veterum & rationem, qua in Philosophia tradenda usi sunt, pervestigarent & intelligerent, fors esset ut ad horum exemplum iis abstinere mallent, quam sapientibus & ingenii exculti viris ludibrium cum risu debere. Quanta eloquentia Philosophica tractavit Tullius & Annæus Seneca, Naturalia Plinius & Astronomica Manilius? Quos si vel inspicerent, illico sorderet hæc vulgata Philosophandi ratio. Sed quia hi non sunt ad eorum palatum, etiam alios ab illorum lectione arcent, & ingeniis, in quorum cultura non minima spes est, istum trāmitem inficetorum Philosophorum percur-

rere præcipiunt. Hic tamen nos Grammaticos audet vocare, ac calumniari, nos in levibus & minimi momenti rebus confefcere. Quo ipfo summam antiquitatis omnis ignorantiam ostendit, & suam infantiam prodit. Grammaticorum quidem nomine censentur hac tempestate, quorum omnis industria in tradenda pueris elementorum ratione versatur, quos ~~ῥημασολογῶν~~ *Græci, Literiones Latini* appellarunt, quam artem etiam omnes pædagogoi quotidie tractant. Hanc pueris & eorum præceptoribus linquendam, ac vix inter disciplinas reponendam censeo, licet in ea excelluerint, apud Græcos Herodianus, Tryphon, Apollonius Alexandrinus, apud Romanos Scaurus, Donatus, Plinius Secundus & ipse Iulius Cæsar. Sed veteribus Grammatici erant & dicebantur, tum qui abstrusas historias, Poëtarum mythologias, & Oratorum monumenta explicant, ac omnes scriptores interpretantur, quos *Literatos*, & *Philologos* appellabant, tum, qui ubi in abdita doctrinæ penetralia se insinuarunt;

judi-

judicium de omnibus scriptoribus tam novis quam antiquis ferunt, depravata emendant, ambiguas & variantes lectiones colligunt, quæ falsas inscriptiones mentiuntur suis Auctoribus asserunt ac vindicant, loco mota reponunt & restitunt, errores aliorum notant ac castigant, & veluti censores atque principes pro tribunali sedent, & sententiam de omnibus pronunciant ac sciscunt, quos *Criticos* vocabant. Quare, quod ille maledictum vehementer existimat, ego laudem duco maximam: neque enim multorum est, sed paucorum. Nam sive illos spectes, requiritur in iis omnis eruditio.

*Ut legat historias, auctores noverit omnes
Tanquam unguis digitosque suos: ut forte
rogatus*

*Dum petit aut thermas, aut Phœbi balnea,
dicat*

*Nutricem Anchisæ, nomen patriamque no-
verca*

*Archemori: dicat quot Acestes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas.*

Sive

Sive hos, isti non una disciplina contenti, quoniam omnium unum quoddam vinculum ac corpus esse sciunt, stupendo labore scientiarum orbem totum pervagantur & perficiunt. Hinc veteres non unam illis disciplinam tanquam propriam, sed in universum omnes subjecerunt, & iudicium de scriptoribus cujusque generis permiserunt. Tales Criticos, qui in conservandis & emaculandis scriptoribus operam posuerunt, nemo ignorat, nisi barbarus, ab omni ævo & in omnibus cultioribus & humanioribus gentibus extitisse. Apud Hebræos Masorethæ fuerunt, quorum miranda circa S. Codicem industria & singulare studium ac diligentia eluxit. Nam & Bibliorum scripta apicibus & punctis vocalibus exornarunt, & varias lectiones diligentissime annotarunt, & stupendo labore non modo quot commata & verba, sed etiam quot literas continebant libri singuli, numerarunt. Arduum opus; quod vel ipse Hercules non minus quam tertium decimum laborem exhorruisset. Apud Græcos divinum & incomparabile Aristotelis ingenium effulsit, à quo.

quò Criticen initium cœpisse existimant. Tum Aristarchus extitit, vulgo κριτικός dictus, cujus opera in colligendis Homeri scriptis laceris, & notandis spuris versibus, fuit occupata. A quo tempore Homero immortalitas data est. Fuere quoque Censores Comitorum, ac Poëtarum iudices, quales quinque Athenienses habuerunt. Dein huic studio incubuere Crates, Aristophanes, Nicander, Callimachus, Apollonius Rhodius, Chrysippus, alii Heroes magni, quos Philologos, Polyhistoras, & πολυμαθεῖς, à multiplici rerum scientia, & immensa eruditione veteres dixerunt. Hujus ordinis plurimos habuerunt Romani, quales fuerunt Marcus Varro, togatorum doctissimus, qui Plautinas comœdias insigni diligentia recensuit, Nigidius Figulus, Verrius Flaccus, Palæmon, Sisenna, Santra, Nicias, Nicanor, Valerius Probus, Læneus Pompeji M. libertus, Varius & Tucca, qui Augusti jussu Virgilium emendarunt, Ælius Jurisconsultus, Asconius, Agellius, Servius, alii, per quos illibatus mansit ho-

nor

nor auctorum præstantium & Latinitatis. Intravit & Critica consularem domum M. Tullii, quem non piguit Lucretii de natura libros emendare, & ad Atticum disputare, Piræum an Piræeum scripserit Cæcilius. Tandem, cum profligata barbarie, qua jacuerant scriptores elegantes, situ squalidi, & pulvere, qui meliorum librorum partem exederat, obsiti, necessarium esset, ut homines docti tollerent maculas, quas temporum injuria & imperiti librarii inusserant, studium hoc præstantissimum in Italia suscitatum est, ac dein in omnibus Europæ partibus extiterunt plurimi summi viri, qui veterum librorum ope & ingenii præstantia, tot Philosophorum, Historicorum, Oratorum, Poëtarum, S. denique Patrum vulnera sanarunt, quæ seculis istis infelicibus acceperant. Cernite hic mecum Angelum Politianum, Hermolaum Barbarum, Petrum Victorium, Laurentium Vallam, Desiderium Erasmus, Carolum Sigonium, Aldum & Paulum Manutios, Antonium Muretum, Adrianum Turnebum, Iustum

Lip-

Lipsum, & complures alios, quos enumerare longum esset, ingeniorum & eruditionis principes, quibus salutem suam se debere optimi auctores confitentur. His tamen Criticis hoc crimen impingit Febriculanus, quod non nisi levia sectentur, & omnis eorum opera in nugis versetur. Qua noxa non omnes, qui se Criticos vocant & tales censerit volunt, absolvo, cum non pauci reperiantur, qui studium hoc calide nimis amplexi, & nec ab ingenio, aut judicio, & varia doctrina abunde instructi; levissimas tantum res & inutiles afferunt, ac majestatem Criticæ jejunis suis observatiunculis imminuunt. Nam cum ad eam ingenium summum, judicium acre, nec vulgaris sed eximia requiratur eruditio, facto agmine involarunt homines ambitione cæci, qui famam nominis ex inanibus rebus petierunt, & sicut olim ridenda barbarie, ita naniis sua volumina implerunt, ac Criticæ dignitatem ineptiis suis inquinaverunt, quod malum plurima in rem literariam incommoda invexit. Sed hoc Criticæ, & viris magnis, quos majorum

jorum gentium Criticos appellare licet, fraudi esse minime debet. Pari jure enim vel ipsa Philosophia, quia multi, qui Philosophorum sibi nomen arrogant, nugatores sunt maximi, & vanissimis rebus immerfi, in intricatis controversiis, contortis quæstiunculis, futilibus næniis omnem ætatem misere transigunt, proscribenda esset. Veros Criticos levia tractare nemo sanus dixerit: nisi leve ducatur veterum scripta, ex quibus omnis solida eruditio haurienda est, à vitiis & mendis liberare, cum vel unius literulæ erratum, eruditis alioquin viris, tantas sæpe offundat tenebras, ut velut in illuni nocte errent. Nisi leve sit auctores veteres à mendosis translationibus vindicare, quæ sensum eorum plane pervertunt, & viros doctissimos in errores maximos præcipitant. Nisi leve denique sit librorum fucos & fraudes detegere, libros falso inscriptos, magnisque scriptoribus suppositos deprehendere. Verum hac calumnia non contentus Febricianus, etiam Criticos dicit, si modo nacti sint aliquod MSS, & in eo invenerint literam

teram
quod
tium
liter
disce
Critic
mo
prom
man
corri
gant
si rep
max
hoc
ritur
argu
dign
nequ
gene
mus
sane
quar
tra
pau
rum

teram mutatam, statim corrigere, vel, quod verius est, depravare. Sed hoc vitium eorum est, qui nullo iudicio in his literis versati, genuinas falsasque lectiones discernere nequeunt, veros germanosque Criticos non tangit. Hi enim MSS. summo cum iudicio tractant, neque omnia promiscue ex iis arripiunt, sed vel menda manifesta, aut adhuc latentia, eorum ope corrigunt & indagant, vel majorem elegantiam aut commodiorem sensum in iis si repererint, auctoribus restitunt. Hoc maximum pulcherrimumque facinus esse, hoc laudem & gloriam nunquam intermorituram Criticis afferre quis neget? nisi argutuli quidam magistelli, qui hujus operæ dignitatem ac præstantiam neque videre, neque dignè æstimare sciunt. Sed hos generoso contemptu facile ulcisci possumus, & crassa illorum iudicia ridere. Nulla sane tutior aut certior est emendatio, quam quæ ex MSS. petitur. Sed illa recte tractare, non est è plebe doctorum, sed paucissimorum, qui diu in lectione auctorum versati, cum omnigenam sibi eruditionem

tionem

tionem pararunt, summa diligentia & iudicio quam maxime subacto, illud ag-
grediuntur. Addit Febriculanus, à Cri-
ticis ex conjectura plerosque auctores
non corrigi sed corrumpi. Est quidem
illa emendandi ratio periculosa, si teme-
rarii quidam juvenes aut pueri senes in eam
inciderint. Quorum ego corrigendi pru-
ritum quam maxime culpo. At si à viris
in conjectando sagacibus præstetur, non
adeo lubrica est & incerta, aut plane dam-
nanda. Sunt enim eorum conjecturæ
pleræque adeo claræ, liquidæ, & certæ,
ut de illarum veritate dubitari non possit.
Et licet, quod in illo negotio interdum
fieri necesse est, quandoque fallantur, &
per sæpe titubent aut cadant, cum nemo
adeo sit *ἔυσαχος*, ut non aut temeritate in-
terdum, aut incuria peccarit, non tamen
ita omnino luditur opera, ut non hac ra-
tione sæpissime auctores juventur. Nam
& plurima invisa eruunt, & plerumque sub-
nascitur alius, qui peccata priora animad-
vertat. Unde vel plurimum boni præstant
ipsi, vel præstandi ansam sequentibus præ-
bent.

bent. Quot non loca vel ego in Varrone, Festo, Manilio, Aufonio, Poëtarum triumviris, Catullo, Tibullo, Propertio, & plurimis aliis scriptoribus hoc modo restitui? Conjecturas autem suas, quas omnes præstare non possunt viri maximi, non pro verissimis ac certis venditant, sed, sequuti sapientum judicium rationem, qui, quod perpetuo jure non possunt, arbitrario decidunt, aliorum judiciis submitunt. Dein periculum esse clamat Febriculanus, ne cuncta in scientiis innovent Critici accorumpant. Misera profecto hæc temporum ratio est, ut ingratum & odiosum sit, quædam à genio seculi aliena proferre. Est hic hominum plerorumque morbus, ut quæcumque à receptis & inveteratis opinionibus recedunt, nova & periculosa clament. Sed vanissimus ille metus est, cum nova, quæ Critici proferunt, nulli observata prius, scientias illustrent, & doctrinæ campum latissime extendant. Vel Theologo: quam multa docui? quot Scripturæ loca in meo de Emendatione Temporum opere & scriptis aliis explicavi primus, quæ

quæ boni isti viri nunquam intellexissent? Quam multa in Hippocratis libello detexi, quæ Medici ne in somnis quidem viderant, neque suspicati sunt? Imo vos, qui Philosophos vos dicitis, quam multa Criticis debetis, cum eorum ope Aristotelem, Platonem, Theophrastum, cæterosque præstantes Philosophos emendatos & explicatos habeatis? Sed quia hi sunt supra captum vestrum, neque tantam peritiam habetis, ut eos Græce consulere & legere possitis, non mirum si Criticorum industriam & inexhaustum laborem æstimare nequeatis. Lateret in tenebris, & nodis plusquam Gordiis implicaretur genus omne disciplinarum, nisi Critici essent. Perirent sacra pariter ac profana, perirent omnium monumenta & eorundem cultores, nisi Critici conservarent. Rediret pristina barbaries, & rerum omnium ignorantia, nisi Critici obsisterent. Ut non tanquam corruptores librorum & scientiarum Critici exagitandi sint, sed summæ contra ipsis habendæ agendæque gratiæ, qui divinarum humanarumque rerum scientiis

tiis

tiis opem ferentes, adminiculante laboriosa diligentia, excultiore ingenio, acriore iudicio, omnigena doctrina, optimis quibusque scriptoribus, qui ex illo Barbariei naufragio emerferunt, ultro subvenere, ac singulos salutari luce perfudere.

PLura dixisset Scaliger, nisi è folio surrexisset Diva Sophia, & sat multis validisque rationibus Criticorum causam ab eo actam esse pronunciaffet. Haud dici potest quanta tum rerum facta sit mutatio. Critici cum gaudio & acclamatione Scaligeri orationem excipiebant, felicem ac lætissimum sibi spondentes exitum. Philosophis

— *frigidus horror*

Membra quatit, gelidusque cõit formidine sanguis.

Nam & præsens pavor & futuri expectatio omnium animos repentino stupore defixerat. Jamque illi ipsi, qui se paulo ante extulerant, & crudele hauserant gaudium

*Tacent, & ora pallor albus inficit,
Mentesque percussa stupent.*

ac ingens ille animus concidit, demissisque stabant auriculis, asellis omnibus iniquiores.

Tum Diva Sophia breviter pronunciavit:
Sibi videri Recte & ex ordine Apollinem fecisse,

C

cisse,

cisse, quod isto speculo Criticos donarit, cum nulli digniores essent, qui omnes artes & scientias & claros auctores melius intelligere, explicare & conservare possent. Ab ejus tamen aspectu arcendos esse indoctos & litigiosos, qui augustum nomen Criticæ falso sibi vindicarent. Philosophi imposteriorum silerent, neve Criticis negotium facerent, nisi male multari mallent. Tum læti sibi mutuo gratulabantur Critici, & Scaligerum, quod eorum causam optime orasset, dignis efferebant laudibus. Ego, cum isti hominum generi nimium semper favissem, me reprimere non potui, sed præ lætitia voce magna inclamavi,

*Vicimus ô socii, & magnam pugnâvimus
pugnâ,*

atque ita somno statim solutus sum.

VALETE & PLAUDITE.

CORRIGENDA.

In Præfatione lin. 17. pro *Sumus studui*,
scribe, *studuimus*: In Somnio pag. 21. lin.
12. pro *Ræ*, *hæ*.

Reliqua errata, qui in libellis de Calceis
Hebreorum typographorum incuria omissa
sunt, lectorum candidum ut mendet roga-
mus.